

TTIP og TISA: frihandelsavtalene som truer demokratiet

Norge har i tre år latt seg representere i forhandlinger om frihandelsavtaler som kommer til å påvirke alt fra maten vi spiser - inkludert hvilke miljøstandarder landene kan ha og hvilke offentlige tiltak som kan settes i verk - til hvem som blir våre fremtidige arbeidsgivere. Likevel er disse frihandelsavtalene omtrent fraværende fra medier og politiske debatter. Regjeringen informerer verken politikerne eller offentligheten om forhandlingene og selve innholdet i avtalene. Det vi vet skyldes lekkasjer, f.eks. via Wikileaks.

Delegasjonene som forhandler er sammensatt av både offentlige og private aktører. De offentlige representantene har vide fullmakter, og de private representanter store multinasjonale konsern. Den fulle teksten til avtalen vil være kjent først etter at forhandlerne har kommet til enighet - og da vil den i praksis være bindende.

TTIP er en avtale som ønsker å bryte ned handelsbarrierer for salg og kjøp av varer og som forhandles mellom EU og USA. Tilsammen står de for 47 % av BNP i verden. EU har vært en pådriver for bedre miljø- og produksjonsstandarder og satt en rekke begrensninger til produkter som kan importeres, f.eks. når det gjelder genmodifisert korn. TTIP krever en harmonisering av lover og regler i EU og USA, som i praksis innebærer å senke alle til den laveste standarden. Hvis EU aksepterer dette, blir de nye standardene også norske standarder gjennom EØS-avtalen. For å passe på at handelshindringer ikke forekommer skal man opprette muligheter for at investorer går til søksmål mot stater. Dette åpner for overnasjonale domstoler der bedrifter vil kunne kreve kompensasjon fra stater. Disse domstolene vil i tillegg kunne ilegge stater bøter dersom de mener at frihandelsavtalen brytes. Denne type domstoler finnes i dag for handelen mellom USA og Canada, som har måtte betale enorme summer til oljeselskaper da landet innførte miljørestriksjoner for bruk av fracking-metoden i oljeutvinning. Slike domstoler vil definitivt fjerne store deler av medlemslandenes selvstyre. Det sier seg selv at det vil være enormt ressurskrevende for de fleste land å stille opp med nok kompetanse og advokater for å kunne stå gjennom en slik juridisk prosess.

TISA er en avtale som sikter på å liberalisere markedet for tjenester innenfor og mellom landene som undertegner avtalen. Alle EU-landene pluss 23 andre, blant dem USA, Canada, Japan og Norge deltar i forhandlingene. Tilsammen besitter de 70 % av verdensmarkedet for tjenester. Når avtalen trer i kraft vil den ikke bare gjelde salg av tjenester over landegrensene men også alle tjenester som produseres og selges, fra telekommunikasjon til helsetjenester. Når landene først har forpliktet seg til avtalen, vil det ikke være mulig å ombestemme seg eller å introdusere nye hindringer for det frie markedet. Disse såkalte handelshindringene kan være alt fra grenser for forurensning og utslipp til begrensninger for privatiserte tjenester. Når den norske blå-blå regjeringen

f.eks. privatiserer jernbanedriften, vil TISA gjøre det umulig for framtidige regjeringer å ta driften tilbake i offentlig regi.

Høyre og AP er positive til avtalene og ser på dem som muligheter for å øke Norges eksport av varer og tjenester. De ønsker at Norge inngår en avtale direkte med USA for å oppnå de samme 'fordelene' på USA-markedet som TTIP gir EU. Oslo SV mener forhandlingene undergraver den åpenheten som må kjennetegne demokratiske stater. Oslo SV mener det er uaktuelt å inngå avtaler som tvinger fram eller sementerer ytterligere privatisering av velferdstjenester, senker miljø- og andre standarder, undergrave nasjonale domstoler og demokratisk regulering av markedet.

Oslo SV krever derfor at Norge må trekke seg ut av TISA-forhandlingene, slik som Paraguay og Uruguay, og avstå fra å søke en TTIP-liknende avtale direkte med USA.

Oslo SV støtter folkelig mobilisering i Norge og internasjonalt for kravet om at frihandelsavtalene TISA og TTIP blir skrinlagt.